

Förhandlingsprotokoll

Förhandlingar har förevarit mellan förbunden inom Transportföretagen (Motorbranschens Arbetsgivareförbund, Biltrafikens Arbetsgivareförbund, Sveriges Bussföretag, Sveriges Hamnar, Svenska Flygbranschen, Sjöfartens Arbetsgivareförbund) och Unionen avseende kollektivavtal om koncerngemensamma rapporteringskanaler.

Kollektivavtal har denna dag träffats mellan parterna. Kollektivavtalet syftar till att stärka genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten ("visselblåsardirektivet") genom att i större utsträckning möjliggöra ändamålsenliga rapporteringskanaler samt oberoende, självständig och adekvat utredning i koncerngemensamma visseblåsarfunktioner.

Vid förändrade förutsättningar eller ändringar i lag eller direktiv, exempelvis rättsliga avgöranden av betydelse för visseblåsar direktivets tillämpning eller vid revidering av visseblåsar direktivet, ska parterna om någon av dem begär det återkomma till förnyade förhandlingar om anpassningar av innehållet i detta avtal.

Stockholm 2022-10-28

Hanna Alsén

För Motorbranschens Arbetsgivareförbund,
Biltrafikens Arbetsgivareförbund,
Sveriges Bussföretag,
Sveriges Hamnar,
Svenska Flygbranschen och
Sjöfartens Arbetsgivareförbund

Jimmi Hall

För Unionen

Kollektivavtal om koncerngemensamma rapporteringskanaler

§ 1 Kollektivavtalet reglerar avvikelser från 5 kap. 3 § i lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden ("visselblåsarlagen").

§ 2 Bestämmelserna i detta kollektivavtal är endast tillämpliga på verksamheter i Sverige inom svenska aktiebolag tillhörande samma koncern. Med rapporteringskanal avses både rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning.

§ 3 Verksamhetsutövare som driver privat verksamhet och som enligt visselblåsarlagen är skyldig att inrätta rapporteringskanaler får dela interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning med andra verksamhetsutövare tillhörande samma koncern som verksamhetsutövaren.

De förfaranden som får delas är:

- a) mottagande av rapporter,
- b) utredning av de förhållanden som har rapporterats, och
- c) ha kontakt med den rapporterande personen under utredningen.

§ 4 Bestämmelserna i detta kollektivavtal inskränker inte någons rättigheter som avses i visselblåsardirektivet eller i visselblåsarlagen. Med undantag för § 3 ovan påverkar ej detta kollektivavtal bolagets ansvar eller skyldigheter enligt visselblåsarlagen.

§ 5 Detta kollektivavtal löper tills vidare från och med den 28 oktober 2022 och kan skriftligen sägas upp med tolv månaders uppsägningstid.

Stockholm 2022-10-28

Hanna Alsén

För Motorbranschens Arbetsgivareförbund,
Biltrafikens Arbetsgivareförbund,
Sveriges Bussföretag,
Sveriges Hamnar,
Svenska Flygbranschen och
Sjöfartens Arbetsgivareförbund

Jimmi Hall

För Unionen

Bilaga: Partsgemensam kommentar till kollektivavtal om koncerngemensamma rapporteringskanaler.
Texten i bilagan utgör inte kollektivavtalsinnehåll.

Partsgemensam kommentar till kollektivavtal om koncerngemensamma rapporteringskanaler

Visselblåsarlagens skydd och tillämpningsområde

En person som rapporterar om ett förhållande som omfattas av visselblåsarlagens tillämpningsområde kan få skydd mot hindrande åtgärder och repressalier samt kan erhålla ansvarsfrihet för att ha åsidosatt tystnadsplikt som följer av lag eller avtal. Vidare innebär lagen att den som hanterar ett uppföljningsärende inte obehörigen får röja en uppgift som kan avslöja identiteten på den rapporterade personen eller på någon annan enskild som förekommer i ärendet.

Visselblåsarlagen gäller rapporter vid två delvis överlappande situationer.

För det första gäller visselblåsarlagen vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram. Utgångspunkten är att det ska finnas ett legitimt intresse av att informationen kommer bolaget till del. Det finns som regel ett allmänintresse av att överträdelser av svenska lagar kommer fram. Att det krävs ett allmänintresse innebär att missförhållandet angår en krets av personer som kan betecknas som allmänheten. Därför är det som regel inte möjligt att få skydd enligt visselblåsarlagen för förhållanden som enbart rör en persons egen arbetssituation, till exempel anställningsvillkor eller arbetsmiljösituation. Givetvis omfattar dock lagen sådant som är helt oacceptabelt utifrån ett bredare samhällsperspektiv, exempelvis om någon är föremål för människohandel.

För det andra gäller visselblåsarlagen vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av missförhållanden som utgörs av ett handlande eller en underlåtenhet som strider mot eller motverkar målet eller syftet med vissa EU-regler, exempelvis regler om offentlig upphandling, produktsäkerhet, konkurrensrätt, personuppgiftshantering eller miljöskydd.

För det fall den rapporterade inte erhåller skydd enligt visselblåsarlagen följer som en konsekvens härav att individen inte är fredad mot exempelvis arbetsrättsliga åtgärder från arbetsgivaren med anledning av det som rapporterats. Om lokala parter identifierar återkommande rapporter som ej omfattas av visselblåsarlagens tillämpningsområde kan de lokala parterna diskutera information avseende tillämpningsområdet för visselblåsarlagens kanaler.

Kollektivavtalet möjliggör koncerngemensamma rapporteringskanaler för fler bolag

Enligt visselblåsarlagen kan bolag med 50 till 249 anställda dela interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning med varandra. Genom detta kollektivavtal tas antalsgränsen emellertid bort avseende svenska aktiebolag ingående i samma koncern. Således möjliggörs för samtliga svenska aktiebolag inom samma koncern att dela rapporteringskanaler med varandra. Bolag med färre än 50 anställda kan också ingå i en koncerngemensam rapporteringskanal eftersom visselblåsarlagen och visselblåsarlagets direktiv inte reglerar rapporteringskanaler för dessa bolag.

För bolag som delar rapporteringskanaler med varandra enligt detta kollektivavtal kan skyldigheterna som följer av 5 kap. 5–9 §§ visselblåsarlagen tillgodoses av det bolag inom koncernen som administrerar den interna koncerngemensamma rapporteringskanalen. Syftet med regleringen är att möjliggöra för koncernbolag att dela rapporteringskanal med det koncernbolag där det vanligtvis finns koncerngemensamma resurser i form av centraliserade funktioner och kompetens. På så sätt kan koncernbolagen lättare uppfylla direktivets syfte och lagens skyldigheter. Kollektivavtalet fråntar dock inte det bolag som har en skyldighet enligt lagen att etablera rapporteringskanalen det rättsliga ansvaret för uppfyllelsen av skyldigheterna som följer av visselblåsarlagen, exempelvis att säkerställa etablering av rapporteringskanalen och utreda rapporterade överträdelser.

Kollektivavtalet påverkar inte möjligheten för verksamhetsutövare med mellan 50 och 249 anställda, som inte delar koncerngemensamma rapporteringskanaler enligt detta kollektivavtal, att dela interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning enligt 5 kap. 3 § visselblåsarlagen.

Det betyder exempelvis att tre bolag som inte tillhör samma koncern och som har mellan 50 och 249 anställda får dela rapporteringskanaler enligt visselblåsarlagen.

Former för rapportering

Den rapporterande personen har rätt att rapportera både skriftligen och muntligen. Enligt visselblåsarlagen ska den rapporterande personen ha rätt att rapportera vid ett fysiskt möte om så begärs. Bolaget kan erbjuda ett digitalt verktyg som möjliggör rapportering via videosamtal, exempelvis Teams, Skype eller genom ett integrerat videosamtalsverktyg i en digital rapporteringskanal. I bägge dessa situationer måste bolaget säkerställa att det ska vara enkelt att rapportera för den rapporterande i den meningen att det inte får uppställas hinder härför, exempelvis att det bör vara möjligt att rapportera på svenska och utan kostnader för den rapporterande, förutsatt att dessa kostnader är skäliga.

Ha kontakt med och ge återkoppling till den rapporterande personen

Den koncerngemensamma rapporteringskanalen kan ha kontakt med den rapporterande personen inom ramen för utredningsfunktionen gällande rapporten. Det innebär att en person utsedd av den koncerngemensamma rapporteringskanalen kan kontakta, ställa frågor och ha en dialog med den rapporterande personen även om denna är knuten till ett annat koncernbolag.

Återkoppling om uppföljningen till den rapporterande personen ska ske från det bolag där den rapporterande personen är engagerad. Detta hindrar dock ej den koncerngemensamma kanalen att också återkoppla till den rapporterande personen. I de fall då utredningen visar att rapporteringen faller utanför visselblåsarlagen är det som regel tillräckligt att den koncerngemensamma kanalen informerar den rapporterande om detta, exempelvis genom information i ett e-postmeddelande eller via en digital rapporteringskanal.

Tydlig och lättillgänglig information om rapporteringskanaler

Såväl rapportörer som bolag har ett intresse av att informationen är tydlig och lättillgänglig. Bolaget bör särskilt beakta informationskyldighetens innebörd när den rapporterande personen hänvisas till en koncerngemensam rapporteringskanal.

Bolaget ska lämna tydlig och lättillgänglig information om hur rapportering ska göras via rapporteringskanalerna. Sådan information kan exempelvis hängas upp väl synlig på en plats där samtliga personkategorier som omfattas av visselblåsarlagen (se 5 kap. 7 § visselblåsarlagen) har tillgång till eller läggas ut på en webbplats samt kan också tillhandahållas på kurser och utbildningsseminarier. Informationen ska som ett minimum innehålla kontaktuppgifter till de interna rapporteringskanalerna och upplysningar om de förfaranden som gäller för rapportering, exempelvis information om hur verksamhetsutövaren tar emot en rapport och lämnar återkoppling.

Kravet på att informationen ska vara tydlig och lättillgänglig innebär också att informationen ska vara begriplig och anpassad för personer i verksamheten och att det inte ska vara svårt att hitta informationen. Vidare kan det i vissa fall även krävas att informationen innefattar uppgifter om visselblåsarlagens tillämpningsområde. Detta gäller särskilt i verksamhet där skyddet för att rapportera enligt visselblåsarlagen är begränsat på grund av att uppgifterna är säkerhetsskyddsklassificerade enligt säkerhetsskyddslagen.